

ANEXA 6 la Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr.5235 / 01.09.2008

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI
CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM ȘI EVALUARE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

ARIA CURRICULARĂ:
„TEHNOLOGII”

ABILITARE MANUALĂ

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ
Clasele I – a V-a

Curriculum DEFICIENȚE MINTALE SEVERE,
PROFUNDE ȘI/ SAU ASOCIATE

Aprobat prin ordin al ministrului
nr.5235 / 01.09.2008

București, 2008

NOTĂ DE PREZENTARE

În cadrul activităților de abilitare manuală, copiii își dezvoltă spiritul de observație și învață să reproducă ceea ce văd sau simt. Ei își dezvoltă o mai bună coordonare oculo-manuală și își îmbunătățesc motricitatea fină prin rupere, mototolire, tăiere, îndoire, lipire, legare, înșiruire, modelaj etc. Prin manipularea materialelor folosite, ei își dezvoltă deprinderi specifice și dobândesc o mai bună conștientizare a esteticului, își îmbunătățesc imaginația și își exersează memoria vizuală. Progresul are loc în etape.

Activitățile practice sunt pentru copilul cu dizabilități mijloace de exprimare tot atât de bogate ca și limbajul, permițându-i să creeze, în realitate, ceea ce a văzut, trăit sau imaginat.

Mediul și materialele implicate sunt elemente esențiale care trezesc și, în același timp, satisfac curiozitatea și setea pentru activitate, cunoaștere și exprimare. Satisfacerea nevoii copilului cu deficiențe severe, profunde și asociate pentru activitate se materializează prin asigurarea unui mediu de activitate stimulativ și a unor materiale și metode incitante de acțiune. Încercările de acest gen, derulate într-un mediu de experimentare, solicită din partea cadrelor didactice răbdare și perseverență, care se materializează în valorizarea acțiunii copilului cu deficiențe severe, profunde și/ sau asociate cu obiectele și materialele. Ele dezvoltă capacitatea acestuia de a conștientiza, într-o fază superioară a activității, valoarea utilă a obiectelor și materialelor cu care a acționat. Aceasta îi dă un sentiment stimulator, revigorant, care îi conferă un simț al realizării și încrederii în sine.

Activitățile simple cu materiale gen - hârtie, lipici, creioane, semințe etc. vor fi urmate de activități cu un grad ridicat de complexitate - activități de profesionalizare.

Rolul activităților de pre-profesionalizare și profesionalizare este tocmai acela de a-l pregăti pe copil pentru situații de viață, de a-i dezvolta abilități menite să-i asigure o cât mai bună integrare socio-profesională.

Cele două programe corespunzătoare disciplinelor din *aria curriculară „Tehnologii”* sunt concepute într-o viziune unitară și într-o manieră interdisciplinară. Multe dintre obiectivele de referință și activitățile de învățare se regăsesc în mai multe discipline, dar se păstrează elementele de specificitate și structura lor fundamentală, în funcție de aria curriculară și ciclul de dezvoltare.

CICLUL PRIMAR - SECUNDAR (CLS. I-V)

OBIECTIVE CADRU

- 1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător**
- 2. Cunoașterea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru**
- 3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**
- 4. Formarea și exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană**

A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar ▪ Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor ▪ Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după un criteriu – culoare; mărime; formă) ▪ Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc) ▪ Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare) ▪ Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; înghețată – rece etc; ▪ Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc) ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc)
1.2 Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime-orientare, organizare și structurare spațio-temporală)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/ sau imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/ sau imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții de seriare obiectuală/ imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală ▪ Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) ▪ Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu ▪ Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice) / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor ▪ Exerciții asociere acțiuni specifice momentelor zilei- imagine; anotimp – imagine; ▪ Exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini) ▪ Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; ▪ Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii;
1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	<p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical (joc ”Fierăstrăul și rindeaua”, „Drumul șoricelului”), rotativ (joc „Mosorelul, ghemul și șurubul”), polimorf - mișcări variate, complexe, pluridireționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă) etc. - exerciții pentru control segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor) - exerciții pentru exersarea mâinii dominante și fixarea lateralității - exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă) - exerciții de cunoaștere a schemei corporale (completarea desenelor

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	<p>lacunare și denumirea diverselor segmente ale corpului propriu și cel din imagine)</p> <p>- exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut</p> <p>Exerciții pentru formarea – exersarea coordonării bimanuale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de încheiere – descheiere (arici, capse, nasturi, fermoar) ▪ Exerciții de înșiretare cu grade diferite de dificultate ▪ Exerciții de înnodare/ deznodare ▪ Exerciții de rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi ▪ Exerciții de înșurubare/ deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre) <p>Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de atingere a vârfului nasului cu degetul arătător de la mâna dreaptă apoi, cu cel de la mâna stângă, cu ochii închiși ▪ Exerciții de înșirare (a pionilor pe tăblița cu găurele/ a mărgelilor pe ață, simulare cusături pe planșa cu găurele, trecerea unui fir de ață prin urechile unui ac mare, incastrare etc) cu și/ sau fără model ▪ Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) <p>- exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei, etc;</p> <p>- exerciții de imitare cu mâna /degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Exerciții de prehensiune</i> (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mângălituri, cercuri – spirale, „ghemulețe”, zigzag-uri ▪ <i>Divertisment grafic</i> exprimat în mângălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip) ▪ <i>Desen după șablon</i> (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), incastrare, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice (ou, casă, scară)

2. Cunoașterea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.1 Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții <i>de recunoaștere a diverselor instrumente</i> (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopoțica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și a utilității acestora
2.2 Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții practice <i>de recunoaștere și individualizare a materialelor</i> (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat,

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.2 Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică	<p>scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>separare a materialelor după anumite criterii</i>
2.3 Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor prin joc	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de manipulare pe bază de imitație: <ul style="list-style-type: none"> - imitarea unor pași de dans; - imitarea mișcărilor unor animale (iepură, broscuța, fluturașul, vrăbiuța); - imitarea unor mișcări (salutul, cântatul la pian); - jocuri de manipulare a unor marionete; ▪ Exerciții de apucare, menținerea, transmiterea, prinderea, aruncarea, azvârlirea, lansarea ▪ Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutăți diferite (puzzle, incastre, jocuri de construcție)
2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de abilitare manuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții elementare de <i>rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare</i> ▪ Exerciții de <i>rupere și mototolire</i> a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele” etc.) ▪ Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire: <ul style="list-style-type: none"> - <i>îndoituri simple</i>; - <i>lipituri simple</i> (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc; - <i>colaje</i> – „Fața de masă”, „Batista”, „Felicitări cu plante uscate”, <i>origami</i> - „Evantaiul”, „Coif”, „Plicul”, „Paharul”, „Solnița”, „Bărcuța”); ▪ Exerciții de <i>trasare după șablon, decupare după conturul trasat și lipire</i> („Chenare din figuri geometrice”, „Peștișorul din carton”, „Semaforul”) ▪ Exerciții de <i>modelare</i> cu plastilină/ lut („Biluțe”, „Șiragul de mărgele”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”) <ul style="list-style-type: none"> - mișcări translatorii cu palmele față în față; - mișcări circulare cu palmele față în față; - mișcări translatorii cu palmele față de planșetă; - mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Covrigi”, „Bile”); - mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turțița”); - mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, „Omul de zăpadă”); - mișcări de apăsare / aplatizare cu ajutorul degetelor („Biscuiți”); - mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Paharul”) - mișcări de presare a lutului în forme de lemn/ ipsos; ▪ Exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Șnur de mărtișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite”) ▪ Exerciții de cusut / țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3-4 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul” etc.)

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
3.1 Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de observare dirijată a unor modele date ▪ Citire de imagini pentru observarea etapelor de realizare a unui produs finit ▪ Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit ▪ Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs ▪ Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin) ▪ Activități de modelare cu plastilină, lut, aluat după model ▪ Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire etc.) ▪ proiecte tematice ▪ Exerciții de realizare de felicitări și obiecte decorative
3.2 Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de confecționare a unor produse simple: <i>puzzle, lipitură simplă</i> (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.); <i>origami</i> – elemente simple („Barca”, „Coiful”, „Solnița”); <i>modelare</i> „Omul de zăpadă”; <i>colaje</i> („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpuși din cutii de chibrituri”, șnuruire „Șnur de mărtișor”); <i>împletire</i> („Frânghia”); <i>compoziții din hârtie creponată mototolită</i> („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturele”; <i>compoziții cu coji de ou / scoici</i> „Mozaic”, „Rama de tablou”) ▪ Exerciții de confecționare a unor jucării și machete („Felinar din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „Moara”, „Balaurul”, „Dansul micilor indieni”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”) ▪ Exerciții de ambalare a unui cadou ▪ Jocuri de construcție și asamblare („Trusa Combira”, „Trusa Arca”, „Trusa Mozaic”) ▪ Exerciții de confecționare a unor produse individuale și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje) ▪ Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite) ▪ Concursuri ▪ Expoziții
3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate) ▪ Exerciții de comunicare a conținutului lucrării ▪ Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare ▪ Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției ș.a. ▪ Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor ▪ Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi

4. Formarea și exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
4.1 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Exerciții de igienă corporală</i> (mâini, dinți, păr, față, corp) ▪ Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.) ▪ Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți
4.2 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte</i> <ul style="list-style-type: none"> - curățare pantofi; - cusut nasturi; - așezare pe umerăș; ▪ Exerciții de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte: <ul style="list-style-type: none"> - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse; - închidere/ deschidere fermoare; - legare/ dezlegare șireturi (nod);
4.3 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Exerciții de igiena spațiului de locuit</i> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit; - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar; - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fârașului;
4.4 Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Activități gospodărești elementare:</i> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș); - exerciții de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă; - exerciții de sortare și curățare unor alimente; - exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc); - exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric pline, curățat legume, fructe); - exerciții de preparare a unui sandwich, ceai; - exerciții de spălare a obiectelor utilizate (veselă, batistă); <ul style="list-style-type: none"> ▪ - exerciții de colectare și aruncare a deșeurilor menajere;
4.5 Formarea și exersarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Activități simple de îngrijire a plantelor de la "colțul viu al clasei/ casei"(plantare, stropire, curățare, recoltare) ▪ Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj) ▪ Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.) ▪ Vizite la grădini / muzee botanice, zoologice, livezi/ ferme

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII:

1. Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare

2. Structuri perceptiv-motrice de bază

- schemă corporală și lateralitate ;
- culoare-formă-mărime;
- orientare, organizare și structurare spațio-temporală;

3. Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică

- Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor
  - gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe);
  - controlul segmentar (gesturi simple, fixarea lateralității, schemă corporală, coordonare dinamică a mâinilor);
  - exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut;
- Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale

4. Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru

- *Instrumente de lucru* (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora
- *Materiale* (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgel, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele)
- *Acțiuni de manipulare și cunoaștere* a obiectelor din mediul înconjurător
- *Tehnici de lucru* (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut/ asamblare/ vopsire

5. Produse simple finite (decorative sau utile)

- Etape/operații de realizare a unor produse simple
- Produse simple, jucării, obiecte decorative, machete
- Jocuri de construcție și asamblare
- Produse realizate individual și în grup
- Expoziții de produse
- Semnificația produsului activității

6. Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană

- Igiena corporală
- Igiena vestimentară și a încălțăminteii
- Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit
- Igienă alimentară și deprinderi gospodărești
- Îngrijirea plantelor și animalelor

Bibliografie:

- *Curriculum Guidelines for Teachers and Students with Severe and Profound General Learning Disabilities*, National Council of Curriculum and Assessment, Dublin;
- *Desenul, modelajul și lucrul manual în grădinița de copii – îndrumări metodice*; A. Lovinescu, C. Apostol, EDP, București 1965
- *Manual impart-Ghid de muzică, artă, mișcare și joc pentru copiii și adulții instituționalizați*, Bacău;
- *Manual de instruire Montessori*, Casa Speranța, Constanța, 1998;
- *Predarea lucrului manual meșteșugăresc-artistic*, Școala Waldorf, Editura Triade 1993;
- *Terapia educațională integrată*, coord. Ionel Mușu, Aurel Taflan, Editura PRO HUMANITATE, 1997;

Grupul de lucru pentru elaborarea programei școlare:

Coordonator:

Consilier CNCEIP, Adina Valeria Marinache

AUTORI:

Prof. Floare Manolescu – Școala Specială nr.10, București

Prof. Mihaela Bazarciuc – Școala Specială nr.10, București

Prof. Maria Georgescu – Școala Specială nr.10, București

Prof. Marian Casapu – Școala Specială nr.6, București

Prof. Paula Grigoroiu – Școala Specială nr.10, București